

Срђан В. Тешин

МРТАВ ПИСАЦ ЈЕ ЖИВ КАПИТАЛ

Е ђа, човек ни у шћа не може да буде сићуран осим у смрћ.
„Старачка љубав”, И. Б. Сингер

1.

Збуњена, Розали Стајн спусти мобилни на хрпу папира. Нервозно грицка гумицу на графитној оловци. Граја која допире кроз отворени прозор само је додатно узнемирује. Деца се свађају. Телефон поново завибрира.

– Знам – рече Мерил Линч – глупо је што од тебе то тражим, али шта друго да радим?

Због шкрипе кочница камиона тешкотонца на паркингу и лоше везе није је баш најбоље разумела. Чини јој се да је, на крају свог монолога, Мерил рекла нешто у стилу: „Срећа да имам некога као што си ти.” Након неколико минута непријатне тишине, Розали је најзад упита:

- Када?
- Сутра.
- Где?
- Мајами Бич. Запиши адресу.
- Добро.
- Ништа не брини. Све сам се договорила.

2.

Розали је лако пронашла вилу генерала Сема Бендинера. Није јој први пут да шпарта Оушн драјвом. Знала је из историјских читанки ко је генерал Сем Бендинер, носилац Медаље части, коју му је лично доделио Ричард Никсон за дугогодишњу пожртвовану борбу против непријатеља Сједињених Држава. У огромној арт деко вили – коју је за генерала пројектовао чувени архитекта Хохаузер – данас живи само његов син Хари. Розали притиска тастер звона испод ког једва видљиво, на зарђалом лиму, пише Бендинер. Звони поново. Овога пута кажипрст држи дуже на бакелитном дугменцету. Врата виле се отварају.

Сувоњави старац Розали изгледа бизарно у том исувише кратком доњем делу пиџаме, у исувише утегнутом бадемантилу и у тим исувише шпицастим и похабаним патофнама. И лице му је било исувише бледо, усне исувише танке, чекињасте бркови исувише дуги, нокти исувише израсли, а кажипрст десне шаке исувише жут. Ни налик оном писцу из уџбеника чију је фотографију запамтила још из школских дана.

– И ја пушим једну за другом – несигурно започе разговор Розали.

3.

Хари седи за гломазним кабинетским радним столом пресвученим зеленом чојом, а Розали на кожној софи. Обоје са запаљеним цигаретама између прстију. Мерил ју је упозорила на то да су Харију открили рак грла, нажалост, у поодмаклом стадијуму. Лекари су му ономад одстранили део гркљана, због чега је Хари изгубио моћ говора. „Користи, ретко и невољно додуше, говорну протезу. Срамота га је. Звучи као Ситрипио из *Рајшова звезда*. Ништа га под милим богом не разумем”, каже Мерил. Због тога је она ту. „Заборави на лектуру, одсад си персонални асистент”, тим речима јој је описала нови посао. Иако Мерил – дугогодишњи издавач Харијевих књига, али и њен послодавац – није била од оних који су своје сараднике гањали дугачким бичем за дресуру коња у мањежу, Розали се питала: „Шта уопште овде тражим?”

4.

Хари Бендинер је класик. Пре много деценија објавио је неколико вансеријских романа којима је стекао углед. За кратко време купио је све важније награде. Романи су му драматизовани и екранизовани. Реплике из његових представа и филмова заживеле су као пошалице. Злобници су његов муњевити успех приписивали Семовом високом положају у војној хијерархији. Харија је то погађало. Кад су арови постали неиздрживи, напречац је напустио Универзитет у Мајамију на ком је радио и потпуно се повукао из јавности. Одбијао је да даје интервјуе, није наступао на књижевним вечерима. Привржена и добра Мерил се трудила да угоди мрзовољном и ексцентричном писцу, јер је пристojно зарађивала од његових романа који су били увршћени у обавезну студентску лектуру. Ретко је објављивао. Нова дела Харија Бендинера – критика и читаоци су хорски сагласни – по квалитету, нису ни налик онима с почетка његове каријере.

5.

Розали у прво време долази код Харија само пре подне и задржава се тачно до ручка. Њеној повременој љубавници Етел не смета то што она све дуже остаје код болесног и остарелог писца. „Шта ти уопште радиш код чувеног Харија Бендинера?”, питала ју је једном, онако, тек узгред. „Јебем радознале”, одбрусила јој је и Етел је више никада није питала ништа у вези с њеним необичним ангажманом. А она је, заправо, водила пословну преписку, плаћала рачуне, располагала Харијевим чековима као својим, прекуцавала рукописе и сређивала пишчеву библиотеку. Хари то није морао да каже, али видело се по малим гестовима да му Розалино друштво прија.

Сасвим неочекивано, једног дана јој је у поверењу показао грубу верзију рукописа на ком је деценијама радио. Изненадила се његовом понудом да га прочита. Без трунке усиљености, током истог поподнева, она је то и учинила. Била је сигурна

у једно: овакви романи се пишу једном, а најчешће ниједном у епохи! Када би Хари одбацио понеке анахронизме, залутала општа места и клишее, био би то роман коме у савременој продукцији не би било равног. Отад, Розали будно прати сваки Харијев напредак у писању. А он – иако добро пише – пише ретко, споро и тешко.

6.

Изјутра, по буђењу, Розали жури код Харија. С њим, с ногу, попије кафу, попуши цигарету-две и одмах се баци на сређивање рукописа. Опседнута романом, једнако колико и Хари, ради без престанка док не падне мрак. Али Харијево здравље се из дана у дан топи као пена од течног сапуна. Мршави, губи снагу и све грозније кашље. Дошло је дотле да више не може да устане из кревета. Лекаре не подноси. Не дозвољава да ико дозна у каквом је стању. Розали му кува чајеве, мења облоге, храни га, па чак и купа влажним сунђером. Нема ту никаквог срама. Хари је одлучио да свему томе дође крај. Розали гледа како Хари умире. Љута је на њега што се препустио смрти тако олако и што није завршио роман на коме су обоје тако предано радили последњих месеци.

7.

Узима вакуум врећу за одлагање гардеробе. У њу једва некако убади сасушено тело умрлог. Повлачи патент затварач и усисивачем извлачи сав ваздух из пластичне вреће. Розали, атлетски грађена некадашња јуниорска првакиња Флориде на сто и двеста метара, одвлачи пакет до уске помоћне просторије што води на таван Бендинерове виле. Отвара метална вратанца и у нишу у зиду, у којој стоје метле и кофе, угурава врећу с Харијевим лешом. С муком затвара врата и закључава их. Има утисак да је све време неко снима.

8.

– Слушај, овај Харијев роман има да направи бум! Пази шта ти кажем: изазваће земљотрес у чаршији – виче Мерил у слушалицу – Него, не питам, како он са здрављем? Ма шта кажеш? Осећа се живљим него икад! Жилав је матори! Лепо, лепо. Хајде сад, поздрави га. Ти и ја се видимо ових дана. Спремила сам уговоре да их Хари потпише и идемо у штампу. Розали, немаш појма колико... Ма, све знаш.

9.

Два дана након што се роман Харија Бендинера *Ова земља припада лудима* појавио у књижарама, заузео је прво место на листи најпродаванијих књига, одакле зачудо не силази целе године. На изненађење медија, Хари почиње да даје интервјуе, али само на унапред постављена питања на која одговара у писаној форми.

На старим фотографијама које иду уз текстове, а којих није било више од три-четири, Хари изгледа кошчато и жилаво, самоуверено и дрчно. У одговорима не штеди никога. Уме да буде циничан и безобразан, колеге назива свакаким погрдним именима, а не прескаче ни да оплете по политичарима, новинарима, уметницима... Руку на срце, ни они њему не остају дужни. Хари сваки час води жучне полемике у *Miami Herald*-у. Није прошло ни годину дана од објављивања хит-романа *Ова земља припада лудима*, а Мери од Харија добија нови рукопис, још бољи од претходног. И књига *Зашто се човек рађа и зашто мора да умре?* изазива, очекивано, бурне реакције у јавности. Хари Бендинер је, иако га нико није видео годинама, најатрактивнији и најконтроверзнији амерички писац.

10.

Између два залогаја, Розали повлачи дим цигарете. Погледа на ручни сат. Етел Броклес Голдман је прави одговор на њене жеље. Тек сад схвата колико је била усамљена свих ових месеци. Устају од стола и седају на кожно софу. Розали доноси пепелару и на сточић испред њих стави чашице с ораховачом и тањир с колачићима. Запали цигарету. Откопча горње дугме свилене беле блузе. Етел својим мачкастим очима запрепашћено пиљи у њу. Тачно зна шта треба да учини, али је несигурна.

– Значи, матори је отпутовао? – упита.

Розали климну главом, враголасто се насмеши и настави да се свлачи. Етел, већ потпуно нага, угнезди се између њених чврстих бутина. Крајичком ока, на пишчевом радном столу, обасјану месечином, угледа чашу с протезом за зубе.